

Správa o činnosti pedagogického klubu

Komunikácia s agresorom a obeťou, výmena skúseností

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	Spojená škola, Československej armády 24, 036 01 Martin
4. Názov projektu	Zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy na Spojenej škole v Martine
5. Kód projektu ITMS2014+	312011Z839
6. Názov pedagogického klubu	Komunikačné spôsobilosti
7. Dátum stretnutia pedagogického klubu	13.04.2022
8. Miesto stretnutia pedagogického klubu	Spojená škola, Martin
9. Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr. Denisa Bučkuliaková
10. Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy	www.ssmt.sk

11. Manažérske zhrnutie:

Šikanovanie je extrémne rozšírené najmä medzi mladými ľuďmi, najčastejšie v škole. V poslednej dobe sa realizujú rozsiahle štúdie v celej Európe, ktoré majú pomôcť zmapovať tento fenomén a napomôcť jeho riešeniu.

K školskému šikanovaniu dochádza v ústraní, napríklad v šatni, na záchode. Sú to miesta, kde dozorujúci pedagóg chodí veľmi zriedkavo. Veľmi často sa týranie odohráva v triede, za prítomnosti väčšiny spolužiakov. Tí sa nepostavia na ochranu obeť z ľahostajnosti, zo strachu, alebo preto, že obeť je nesympatický žiak - outsider. Obraz dopĺňa typická hliadka pri dverách, ktorá dá včas signál, že sa blíži učiteľ.

Účastníkmi šikanovania sú **agresor** a jeho **obeť**.

1. Agresor – útočník.

Odborníci uvádzajú dva typy agresorov, u ktorých sa objavujú nasledovné prejavy správania:

- **príležitostný agresor** – tieto deti potrebujú jasné a pevné pravidlá a mali by poznať dôsledky svojich činov,
- **chronický agresor** – u týchto detí je veľmi ťažké zmeniť ich správanie. Bez intenzívnej pomoci sa budú pravdepodobne dopúšťať trestnej činnosti a spôsobovať problémy svojmu okoliu.

Základné charakteristiky agresorov:

- nadpriemerne telesne zdatní, silní, obratní, hlavne pri fyzických útokoch,
- s veľmi dobrou inteligenciou, ktorá umožňuje vymýšľať rafinované formy agresie,
- sebaistí, neúzkostní, často však poškodení nevhodnou výchovou,
- typická je túžba byť dominantný, ovládať druhých, bezohľadne sa presadzovať,
- ľahko sa urazia, sú vzťahovační,
- ubližovať druhým im robí radosť,
- určitú úlohu tu majú temperamentové predpoklady, ako napr. vznetlivosť, impulzivita, však vždy posilňované rodinnou výchovou, napr. nedostatok záujmu, citový chlad, ponížovanie, fyzické násilie, agresívne správanie rodičov a pod.,
- ubližovaním, presadzovaním silou sa chcú zaradiť do partie.

Pre agresora je šikanovanie detí často zábavou, takýmto spôsobom zaháňa nudu, kráti si čas. Zabáva sa na reakcií trápeného dieťaťa. Pokiaľ sa dieťa začne brániť či plakať, povzbudí ho to a v šikanovaní pokračuje ďalej. Preto je nesmierne dôležité naučiť tieto deti neprehliadať pocity druhých ľudí, ale vcítiť sa do nich a naučiť ich prejavíť určitú dávku empatie s druhými. Ten, kto šikanuje, by sa mal naučiť, že nie je správne odsudzovať niekoho za to, že je iný, slabší, že je menej sympatický, má fyzický handicap alebo má iné záujmy. Mal by sa naučiť byť tolerantným voči druhým.

Nesprávny je názor, že častejšie šikanujú chlapci ako dievčatá. V rovnakej miere šikanujú chlapci aj dievčatá, rozdiel je len v postupe a spôsobe, ktorým šikanovanie vykonávajú. Dievčatá si ubližujú zvyčajne len navzájom a skrytou formou, to znamená, že skôr vylúčia obeť z kolektívu, nezapájajú ju do svojich aktivít, ignorujú ju a ohovárajú. Chlapci si vyberajú obeť medzi oboma pohlaviami a používajú skôr fyzické násilie. Je logické, že ako dieťa rastie, získava i väčšiu fyzickú silu, ktorú môže použiť. Znamená to, že fyzické násilie má pri šikanovaní narastajúcu tendenciu.

2. Obeť šikanovania

Najdôležitejším zistením je, že obeťou šikanovania sa môže stať každý. Šikanovanie hrozí deťom, ktoré prídu ako nové do zohraného kolektívu. Tieto deti sa stanú predmetom nepriateľstva pre svoju nejakú prednosť. Môžu to byť deti premýšľavé, príliš zrelé a ušľachtilé, infantilné, pre svoju jemnosť.

Najčastejšie sa stávajú deti terčom tohto druhu agresie:

- ak sa od skupiny odlišujú pre nejakú zvláštnosť, napr. dobrý žiak, handicapované dieťa,
- ak má dieťa v škole málo kamarátov,
- ak žiak ťažšie nadväzuje kontakty,
- ak na ostatných dieťa pôsobí dojmom citovo labilného,
- dieťa zo sociálne slabšej rodiny, napr. má menej atraktívne oblečené, je hygienický zanedbané a pod.,
- dieťa, ktoré je výnimočné, šikovné, usilovné, svedomité, rado pomáha alebo vyniká v určitej činnosti či predmete.

Obeť máva nízke sebavedomie, má sklon pociťovať zanedbanie bez dostatočného dôvodu, považuje sa za hlúpu a nezaujímavú, submisívne sa podriaďuje. Ťažko sa presadzuje medzi vrstovníkmi.

Zvyčajne trvá dlho, kým sa šikanovanie prevalí. U tohto druhu asociálneho správania býva vysoké riziko utajovania, strachu pred žalovaním, za ktoré môžu hroziť ďalšie, možno ešte tvrdšie sankcie zo strany aktérov. Často sú k tomuto mlčaniu nútení i rodičia, ktorí sa síce o takýchto situáciách napokon predsa len dozvedia, ale deti si neželajú, aby sa vec oznámila a riešila.

Obeť šikanovania rozoznáme podľa nasledovných znakov:

1. dieťa je cez prestávky často samé, ostatné deti o neho nejavia záujem,
2. pri skupinových športoch je dieťa volené do družstva často posledné,
3. cez prestávky vyhľadáva blízkosť učiteľov,
4. pôsobí smutne až depresívne, máva blízko k plaču,
5. zhoršuje sa jeho školský prospech, niekedy náhle,
6. jeho veci sú poškodené alebo zničené,
7. spolužiaci ho prehliadajú, odmietajú, nechcú vedľa neho sedieť ani sa s ním hrať či zobrať ho do družstva pri súťažiach alebo počas telesnej výchovy,
8. začne „strácať“ pomôcky, peniaze, hračky,
9. „nechutí“ mu desiata a rozdáva ju spolužiakom,
10. nechodí na WC cez prestávky, ale pýta sa počas vyučovacej hodiny,
11. vyhľadáva „bezpečnú“ cestu domov – pripája sa k nejakým dospelým, vyčkáva, kým všetci spolužiaci neodídu, dožaduje sa odprevádzania, hoci už chodilo samo domov, aj krátku cestu absolvuje radšej autobusom.

Ak učiteľ alebo rodič zachytí takéto signály opakovane, mal by sa porozprávať s rodičom, učiteľom aj s dieťaťom, prípadne s jeho kamarátmi a pokúsiť sa zistiť príčiny zmeny v jeho správaní. Vždy záleží na tom, aby dospelí postupovali citlivo, s ohľadom na vzťah k dieťaťu a spolupracovali s rodinou.

12. Hlavné body, témy stretnutia, zhrnutie priebehu stretnutia:

Členovia klubu si na základe simulovanej modelovej situácie zopakovali ako postupovať pri riešení šikanovania v škole. Najskôr vyjadrovali svoje názory a skúsenosti s touto problematikou a postupne sa dopracovali k odporúčaniam psychológov a iných odborníkov. Svoje zistenia zhrnuli do niekoľkých bodov.

Postup pri zistení šikanovania na škole:

1. Chrániť zdroj informácií, neprezradiť ho, ak si to sám nepraje .
2. Pri riešení prípadu čo najmenej prezradiť o tom, čo už vieme a o tom, čo nemôžeme dokázať.
3. Vypočúť obeť, obvineného a svedkov, každého zvlášť.

4. Celý prípad riešiť kľudne, na pokojnom mieste, s dostatkom času.
5. Prípad oznámiť rodičom obeť i agresora.

Zásady vedenia rozhovoru s aktérmi šikanovania, svedkami a rodičmi:

a) Rozhovor s obeťou

- necháme dieťa samostatne hovoriť, citlivo ho povzbudzujeme, aby hovorilo čo najviac,
- po spontánnej výpovedi sa začneme pýtať na všetky podrobnosti
- "Čo sa stalo? Kde sa to stalo? Kto čo urobil? Ako sa správali ostatní prítomní?"
- obeť uistíme o jeho ochrane,
- môžeme dieťa požiadať, aby celý incident napísalo,
- ak je viditeľné zranenie, upovedomíme lekára, prípadne políciu,
- upovedomíme rodičov,
- pozor na falošné obvinenia.

b) Rozhovor s agresorom

- skôr ako začneme naostro vyšetrovať, zvážíme, aká je možnosť agresora usvedčiť,
- ak je táto možnosť veľmi malá, hlavne v prípade strachu a obáv obeť, musíme sa uspokojiť s tým, že urobíme všetko pre ochranu obeť,
- otvorene povieme o obvinení a sleduje reakcie (chránime obeť i svedkov),
- jednáme kľudne, bez emócií, premyslene,
- necháme samostatne hovoriť agresora, prípadne mu dáme celú situáciu napísať,
- kladieme mu jasné a presné otázky,
- kým prípad nie je vyriešený, neodsudzujeme,
- aj v prípade vyriešeného problému odsúdime čin, nie celú osobnosť (ako človek má šancu na nápravu),
- informujeme o možných sankciách a ďalšom postupe.

c) Rozhovor so svedkami

- individuálne rozhovory,
- kladieme konkrétne otázky,
- volíme otvorené otázky, na ktoré sa nedá odpovedať áno - nie – neviem,
- musíme čeliť výhovorkám.

d) Rozhovor s rodičmi obeť

- informujeme ich o celom priebehu vyšetrovania,
- ubezpečíme ich o ochrane ich dieťaťa,
- snažíme sa dohodnúť na spolupráci,
- ak treba doporúčime spoluprácu z odborníkom v CPPPaP.

e) **Rozhovor s rodičmi agresora**

- oboznámime rodičov o podstate činu, o priebehu vyšetrovania i o celkovom správaní sa dieťaťa v škole,
- u týchto rodičov, ktorí nemajú záujem spolupracovať a ktorí priamo negatívne ovplyvnili správanie svojho dieťaťa, rozhovor zbytočne nepredlžujeme. Oboznámime ich o možných sankciách a o ďalšom postupe,
- zápis z jednania im dáme podpísať,
- ak treba doporučíme spoluprácu z odborníkom v CPPPaP.

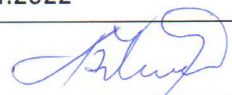
Preloženie obete na inú školu býva častým riešením, avšak z morálneho hľadiska to nie je vhodné. Obeť, spolužiaci i aktéri musia nadobudnúť presvedčenie, že zlo je potrestané, vyriešené. Preloženie je predsa druhom trestu, ktorý patrí aktérovi a nie obeti. Navyše, nedá sa vylúčiť, že na novú školu príde echo v podobe úniku informácií o tom, kto vlastne prichádza a obeť sa môže tým dostať do ďalšej nemilej situácie - scenár v prípade prítomnosti ďalších asociálov na novej škole sa môže zopakovať.

13. Závěry a odporúčania:

Ak v dôsledku šikanovania prišlo k fyzickému zraneniu, musíme požiadať o posúdenie lekára. Ak zostali na tele stopy – modriny, škrabance, už sa obraciame na políciu. Nesmieme však zabudnúť na to, že držíme po celý čas nad detskou obeťou patronát, sledujeme ho, komunikujeme s ním, podporujeme ho a chránime, keďže dieťa jednoducho na rozdiel od dospelého nemôže dať výpoveď tam, kde je situácia preň neúnosná, škodlivá, patologická. Zodpovednosť za jeho bezpečie patrí dospelým, v tomto prípade rodičom, učiteľom apod.

V rámci prevencie šikanovania je bezpodmienečne nutné deti v škole neustále viesť k tomu, že:

1. Ak si obeťou šikanovania, musíš to čím skôr oznámiť dôveryhodným dospelým a chrániť sa!
2. Ak je šikanovaný niektorý Tvoj spolužiak, nie je správne schvaľovať agresívne správanie spolužakov.
3. Nie je správne ani odsudzovať niekoho, kto je iný, možno menej sympatický, slabší, má iné názory a záujmy, má nejaký fyzický, či iný handikep.
4. Nie je správne mlčať, keď cítiš nespravodlivosť, nečestnosť, ponižovanie druhých.
5. Nie je správne nechať sa ovplyvniť alebo presvedčiť agresormi, aby si mlčal.
6. Nie je správne nečinne sa prizerať, alebo byť ľahostajný, keď sa staneš svedkom šikanovania. Hovorí sa o „žalovaní“ ako keby to bolo niečo nemiestne a nedôstojné. Keď niekto ohlásí šikanovanie, vôbec to neznamená, že je slaboch. Naopak, dokazuje to, že sa nebojí a že má dosť sebavedomia, aby sa šikanovať nenechal.
7. Ak vieš, že je v Tvojom okolí niekto šikanovaný, povedz to rodičom, triednej učiteľke, koordinátorovi prevencie, alebo niekomu dospelému, komu dôveruješ.

14. Vypracoval (meno, priezvisko)	Mgr. Zdenka Šrancová
15. Dátum	13.04.2022
16. Podpis	
17. Schválil (meno, priezvisko)	Mgr. Barbora Kačková
18. Dátum	13.04.2022
19. Podpis	

Príloha:

Prezenčná listina zo stretnutia pedagogického klubu